

Stockholm, Örnandts Boktr.-Åkllab.

N:r 2 (160)

Fredagen den 9 januari 1891.

4:de årg.

<p>Prenumerationspris pr år: Idun med Modetidning och kolorerade planscher kr. 8:— Idun m. Modet. utan kol. pl. » 6: 50 Idun ensam..... » 4:—</p>	<p>Byrå: Hamngatan 16, 2¹/₂ tr. (midt för Kungsträdgården.) Prenumer. sker i landsorten å postanstalt, i Stockholm hos redaktionen.</p>	<p>Redaktör och utgivare: FRITHIOF HELLBERG. Träffas å byrån kl. 10—11. Allm. Telef. 61 47.</p>	<p>Utgifningstid: hvarje helgfri fredag. Lösnummerpris: 15 öre. (vid kompletteringar).</p>	<p>Annonspris: 35 öre pr nonpareillerad. För »Platssökande» och »Lediga platser» 25 öre för hvarje påbörjad tiotal stafv. Utländska annonser 70 öre pr nonp.-rad.</p>
---	---	--	---	--

Amanda Kerfstedt.

Redan länge har Amanda Kerfstedts namn väckt genklang inom de svenska hemmen, där hennes älskliga, af en djup och ädel anda genomströmmade arbeten alltid helsats med glädje.

Och är detta förhållandet ej endast i Sverige. Äfven i andra länder, Tyskland, Holland, Norge, hafva hennes arbeten utkommit i öfversättning och med bifall blifvit emottagna. Så öfverflyttades hennes roman »I vind och motvind» redan samma år den utkom här till holländska språket. För sitt fängslande innehåll blef den så lifligt och tacksamt omfattad af den läsande publiken, att dess första upplaga redan efter några veckor slutsåldes. Därefter utkom »Kärlek.» »Eva» som blef den näst följande af Amanda Kerfstedts romaner öfverfördes äfven till främmande språk, i det den samtidigt utkom i Norge och Tyskland, och är för närvarande under arbete till franska.

Amanda Kerfstedts håg att skriva och författa väcktes redan i barnåren i hennes hem, där fadern, som tog liflig del i hennes uppfostran ända från hen-

nes späda år, väckte och underhöll hennes medfödda anlag på tänkandets område.

Det var i ett lyckligt hem och uti för hennes utveckling särdeles gynsamma förhållanden som Amanda Hallström växte upp.

Modern — en syster till den frejdade fornforskaren Richard Dybeck — som verkade med sin make, hvilken som borgmästare i en landsortsstad intog en dominerande ställning, uti att inom hemmet samla element, där intelligensen och det fina vettet på ett så att säga praktiskt sätt gjorde sig gällande. Här förelästes flitigt ur hvad vår literatur eger ypperst af skaldeverk och prosarbeten. Ungdomen vande sig att tänka öfver det förelästa och däröfver fatta sitt omdöme, om detta omdöme ock befanns omoget hos den i lifvets vår stående. Men detta tankearbete gick hand i hand med frisk, liflig praktisk verksamhet inom hemmet med dess stora hushåll, hvilket till följd af moderns sjukdom på senare tid helt och hållet omhänderhades af den unga dottern Amanda.

I detta hem och denna

Det lilla blott med välbehag
sig solar i sitt eget jag;

Det stora, ja, det största vet,
att ofvan det står evighet.

Z. JOPELIUS.

omgifning nedlades de frön till vetande och eftertanke, hvilka sedan genom den mognade kvinnans lefnadsferenhet och människokänedom, lysta och värmda af fantasien, fingo lif i hennes literära arbeten.

Amanda Kerfstedt tog dock den första tiden af sin skriftställareverksamhet sin uppgift på detta område föga allvarligt.

Det var en tillfällighet, som kom henne att ändra åsikt härutinnan.

Eduard Bäckström redigerade vid den tiden tidskriften Eko, för hvilken han i allmänna tidningar införde en uppmaning till pristäflan.

Amanda Kerfstedt hörsammade utan vidare uppmaningen och inlemnade under signaturen »Frank» en liten novell, men afhörde trots mycken undran och spänning ingenting om täflingens utgång.

När månader gingo om, utan att den blef känd, antog både han och hennes familj — hon är i äktenskap förenad med föreståndaren för Blindinstitutet vid Tomtebodas P. Kerfstedt — att kändedom därom gått för dem förlorad. Stor blef därför deras öfverraskning, när en morgon vid postens ankomst i tidningarna kungjordes pristäflingens utgång, och att »Frank» bland åttio täflande vunnit första priset, femhundra kronor.

Nu var det Amanda Kerfstedts egentliga skriftställareverksamhet började. Hon fick anbud att skriva dels för »Eko» och dels för »Tidskrift för hemmet». Sina bidrag i dessa tidskrifter samlade hon sedan och utgaf i två häften: »Vid väggkanten» — numera alltid på förläggarens uppmaning signerande sina skrifter med sitt eget namn, Amanda Kerfstedt.

Hennes verksamhet, dels inom sitt eget hem, dels på andra områden har dock ej tillåtit henne att odeladt egna sig åt det literära arbetet. Dock kan man ju till det området hänföra hennes värf att under de två sist gångna ha redigerat Fredrika Bremer-förbundets tidskrift Dagny. För statistiska uppgifter har hon haft i uppdrag att i Stockholm uppsöka samtliga sömmerskor för att taga kändedom om deras ekonomiska förhållanden, och säger det sig själf, att en sådan uppgift skulle vara i hög grad maktpåliggande och i det yttersta anlita så väl fysiska som andliga krafter, huru obrutna de än synas vara, detta till glädje för de många, som i henne se, icke allenast den varmhjärtade på ett enkelt, fängslande, om ock ej optimistiskt sätt skildrande författarinnan, utan äfven den sympatiska, förtroendeingifvande deltagande vännen — den sanna kvinnan.

Laura Fitinghoff.

Mitt hem.

Hvar finns ett namn mig mera dyrt och
kärt,
Ett namn min hela kärlek högre värdd,
Än namnet Hem, det ljufva, lilla ord,
Som rymmer allt det rikaste på jord.

Mitt hem, mitt hem, du trefna, lugna vrå,
Dit världens bistra stormar icke nå,
Där fri och glad jag åter andas ut,
Se'n dagens id och möda nått sitt slut.

Mitt hem af sol och hjärtevärm fullt,
Där kära stämmor klinga gladt och huldt,
Där blida händer skänka varma tag,
Där alla ge det bästa af sitt jag.

Ja, om i lifvet mången dröm än brast,
Mitt hem, det är den grund där jag står
fast.
Uti de minas kärlek har jag bo,
I deras tro min egen trygga ro.

Hvad äro makt och ära, prål och flärd,
Hvad är all värdsilig skatt väl mera värd
Än lyckan uti hemmets tysta frid,
Den lycka, som ej skiftar tid från tid.

Där är mig ljuftigt godt, där är mig väl,
Där växa starka ringar på min själ,
Att bära mig framåt till högre flykt,
Upp till det bästa hem, mitt hopp har byggt.

Siri Dahlerus.

”Barnet är mannens fader”.

Af Hanna Kamke.

Prisbelönad vid Iduns stora pristäfling.

Bn underlig öfverskrift, tycker nog mannen och besinnar ej, hvilken sanning som ligger i denna paradox. Vi kunna tryggt påstå, att såsom barnet är, så blir mannen. Därför är det uppfostrarens plikt att redan tidigt gifva akt på de gryende anlagen, så att han, medan tid är, kan oskadliggöra eller åtminstone försvaga de dåliga samt vidare utveckla och stärka de goda. Detta gäller såväl för de kroppsliga som för de andliga gåfvornas utveckling.

Uppfostraren skall ej blott fästa sin uppmärksamhet vid barnets moraliska och intellektuella framåtskridande, utan ock lägga sig vinn om att rätt naturligt vårda dess kropp. Själskrafterna kunna aldrig utvecklas till full skönhet och styrka, om ej de fysiska organen, själslivets förmedlare, genom en sund fysisk uppfostran blifvit stärkta och normalt utbildade. Hvad båtar all andlig fulländning, om kroppen vägrar sin tjänst, om lekamlig skröplighet hindrar själens rikedom att göra sig gällande?

Det finnes väl ingen moder, som ej någon gång drömt, att just hennes barn bland tusenden skulle vara utvaldt att blifva något stort, något framstående i världen, eller åtminstone kunna räknas till den skara, som troget och kraftigt utför sin lifsgärning; men hur få besinna väl, att vägen till detta mål blott kan utgå från en samvetsgrann, god fysisk uppfostran. Det är därför vi här vända oss till mödrarna, då åt dem blifvit öfverlemnad den första fysiska uppfostran och i deras hand till stor del barnets framtid ligger.

Framför allt måste då här betonas den allra största renlighet, med afseende till såväl barnets kropp, dess kläder och bädd, som äfven den luft, det inandas. Det bör från första dagen dagligen badas eller tvättas öfver hela kroppen, i början med varmt, småningom med allt svalare vatten. Dessa dagliga tvättningar skola fortsättas lifvet igenom, ty blott så kunna hudporerna hållas öppna och kroppen utdunsta normalt.

Under första åren skall det, om möjligt, dagligen byta underkläder, då dess ämnesväxling är mycket lifvigare än den fullvuxnes, och ett oftare ombyte därför är nödvändigt. Rena kläder kunna visserligen ej ersätta tvättningar och bad, men de understödja dem betydligt. Särskilda dag- och nattlinnen böra alltid finnas, och så snart de ej äro på kroppen, läggas att behörigen utdunsta. Hit hör äfven, att bädden ofta rengöres och vädras.

Så mycket som möjligt måste barnet uppehålla sig i fria luften, äfven om vädret ej alltid skulle vara det bästa. Man blir mindre ofta sjuk genom förkylning än genom inandning af otjänlig luft. Den, som genom dagliga tvättningar härdat sin kropp, är för öfrigt mindre utsatt för förkylning än den vattenskygge, hvilken liksom sammanvuxit med sina kläder.

Ej trånga gator och gårdar bör man uppsöka, utan fria platser och allra helst skogen. Skulle det vara kallt, måste barnet vara väl klädt, men utan öfverdrift. Man skall ej tro sig hårda barn genom att gifva dem för litet kläder. Lika så litet skyddar man dem å andra sidan för förkylning genom att pelsa på dem för mycket.

Rummet, där barnen vistas, bör vädras minst tre gånger dagligen och temperaturen hållas omkring 18° Celsius. Vid sjukdom bör ej heller vädring underlåtas. Inga orenligheter, af hvad slag de vara må, böra tålas i barnets rum.

Af lika stor vikt som renligheten är en naturenlig näring. Endast sjukdom eller brist på mjölk bör kunna afhålla en verklig moder att själf gifva sitt barn den första näringen. Tillåta omständigheterna henne icke att göra sitt barn denna första kärlekstjänst, då må hon efter samvetsgrann pröfning söka en annan kvinna, som kan ersätta henne. Äfven om svårigheter af ekonomisk art skulle uppstå mot antagandet af en amma, så bör hon dock uppbjuda allt och hellre själf försaka nöjen, nya kläder och dylikt, blott för att kunna åt sitt barn gifva den föda, det har rätt att fordra. En artificiell uppfödning blir oftast rätt dyrbar, då den ej sällan har långvarig klenhet i släptåg, hvars häfvande kan

försäkra drygare omkostnader än utgiften för en naturenlig näring.

Längre fram bör barnets föda fortfarande vara enkel och lättsmält samt bestå hufvudsakligen af mjölk, ägg, kött, blod, bröd (väl gräddadt) grönsaker, men ej delikatesser, skarpa kryddor, mycket sötsaker, viner etc. Barnet skall hafva närande och riklig föda af bästa sort (man behöfver ej frukta för att de äta sig dumma), så att kroppen kan växa och nervlifvet bli starkt. Det skulle finnas mindre nervositet, om människorna i allmänhet åte sig mätta af en god och närande kost. Hos fruntimren åtminstone spelar fåfången i detta fall en ej så obetydlig roll; de kunde ju möjligen bli allt för korpulenta.

God, kraftig föda är visserligen ett vilkor för en sund utveckling, men dess verkan försvagas ej så litet, om där ej samtidigt råder den största punktlighet. Hvarje mål skall ha sin bestämda tid, och man bör ej godtyckligt afvika från den fastställda ordningen. Naturligtvis får barnet ej väckas för att äta, ty en lugn, ostörd sömn är lika nödvändig som födan. På tal om sömnen är det ej ur vägen att här varna föräldrarna för den oseden att låta barnen stanna länge uppe om kvällarne. Inga kalas, inga främmande böra afhålla oss från att låta barnen få sin tillbörliga hvila. Senast klockan 8 à half 9 böra äfven äldre barn i säng, de yngre ännu tidigare.

Om man sålunda inför den största punktlighet och ordning i barnets skötsel, utöfvar detta sin verkan äfven på dess moraliska uppfostran, ty ser barnet från sina tidigaste år alltjämt ordning och renlighet, skall det själf lära sig älska dessa och vid mognare ålder hysa afsky för all oordning och smuts, i hvad form de än må uppenbara sig.

Häraf framgår, att ehuru den fysiska uppfostran synbart tyckes vara den första, den moraliska dock går hand i hand med denna och börjar äfven den redan från första dagen. När man vet, att barnet fått sin ordentliga näring, att det ligger rent och varmt, då skall man ej af dess skrik låta sig förledas att vyssa och bära detsamma. Det tystnar slutligen och lär sig inse, att det genom skrik ej får sin vilja fram.

Barnet är egoistiskt och egenvilligt, men modern bör lära det känna sin vilja och sålunda småningom föra det till tystnad. Lydnad är barnets första och ovilkorliga plikt, och det är på denna modern måste söka uppbygga barnets hela moraliska uppfostran.

Ett ord, en blick af modern måste vara tillräckliga, för att genast komma det att lyda. Aldrig bör lydnad framlockas genom uttalade löften om belöning; det vore ett ovärdigt mutningssystem; barnet skall lyda därför, att dess moder vill det.

Gnata aldrig, utan säg till lugnt och bestämdt, beklaga dig aldrig öfver dess olydnad inför andra, det skall då lyda dess mindre. Men ser du uppenbar olydnad, så tukta genast, strängt, men rättvist. Lindrig kroppslig aga är i den första barndomen en oersättlig hjälp vid uppfostran. Det är ej hårdhet att rättvist aga barnet, utan det är kärlek. Kärlek, som hellre vill själf lida, i det hon tuktar det älskade barnet, än att se det samma uppväxa till en vanartig människa.

Det mycket unga barnet fruktar egentligen blott den kroppsliga smärtan, och därför är kroppsdagen af så stort värde. Man bör dock ej slå vid alla möjliga tillfällen eller knuffa och lugga barnet, sådant retar till vrede och är ej humant, men dess mera humant är det att vid ren olydnad eller osanning taga ett

ordentligt björkris och aga barnet, så att det känns. Den tiden skall komma, då det med tacksamhet påminner sig sin moders stränghet. Kommen ihåg, mödrar, ej de slappa vinna den största kärlek, utan de allvarligt stränga.

Lika strängt som modern fordrar ovilkorlig lydnad, så skall hon ock fordra sanning. Hon får ej visa misstro, ty först därigenom kan tanken på osanningen väckas, men hon får ej heller blindt tro, utan ständigt vaka öfver barnet, att ej lögnen helt oförmodadt smyger sig in.

Hos många barn är det en allt för liflig fantasi, som lockar dem till osanning. Modern bör då allvarligt bedja det tänka efter ännu en gång, om det ej möjligen sett eller hört miste eller kanske drömt alltsammans. Ofta ljuger barnet äfven af feighet, af rädsla för straff, men vänjer man det i så fall därvid, att straffet betydligt skärpes just för osanningens skull, och att straffet för en begången förseelse möjligen förmildras vid ett ögonblickligt sanningsenligt erkännande, då skall denna slags frestelse till osanning småningom bortfalla.

För öfrigt bör man vid alla tillfällen söka framhålla lögnens föraktlighet och lära barnet inse, att lögnaren förnedrar sig själf. Det måste uppfostras till afsky för osanning och kärlek till sanning och uppriktighet. Här som vid all uppfostran gäller det, att modern föregår med godt exempel och ej blott fordrar sanning, utan ock själf är alltigenom sann.

Då feighet så ofta är orsaken till lögn, så bör man redan tidigt stärka barnets mod och uppmuntra det att bekämpa sin rädsla och modlöshet. Ehuru ingen hårdhet bör ifrågakomma, så bör man dock vänja barnet att ej skrika och jämra sig vid minsta kroppsliga smärta och visa detsamma, att plågan kännes mindre, om man beherskar sig och försöker att glömma densamma. Åsynen af blod skrämmer mångt barn och äfven dess moder nästan från förståndet, och ändå är det ju den naturligaste sak i världen, att ett barn då och då gör sig illa, så att blod framkommer.

Moderns plikt är då att visa sig lugn, tvätta såret och se till, om det ej möjligen blott är en obetydlig skråma. Och skulle det äfven vara ett större sår, så bör hon dock sköta det med lugn och sans samt genom sitt exempel verka uppmuntrande på barnet och tillhålla det att undergifvet och under tystnad låta sig vårdas. Vänjes barnet att lydigt underkasta sig moderns vilja i dylika fall och att visa sig modigt, så skall det vid en svårare sjukdom lättare kunna vårdas och åter tillfriskna. Huru ofta ointetgöras ej läkarens ordinationer, därför att det själfsväldiga barnet af fruktan för obehag eller plågor vägrar att lyda modern.

Äfven rädslan för åsken bör modern söka motarbeta och i dess ställe göra barnet uppmärksamt på det storartade och sköna i denna naturföreteelse. Hon bör för öfrigt, så mycket som i hennes makt står, hos detsamma borttaga fruktan för naturen och söka uppväcka varm, innerlig kärlek till densamma. Intet djur skall vara för litet, ingen blomma för obetydlig, att ej barnet med beundran och varsamhet bör handskas därmed.

Lär ditt barn aktning för lifvet hos hvarje den minsta skapade varelse, och låt det ej af tanklöshet eller själfsväld förstöra detta lif. Det kanske skall i framtiden trampa på

ditt eget hjärta, såsom det nu vårdslöst nedtrampar blommor och djur.

Aldrig bör man tillåta, att blommor i mängd afryckas och kringströs, att myrstacker förstöras eller djur på annat sätt plågas. Här kan ock med fog framhållas, att barn ej böra tillåtas att meta eller att vara vittne därtill. Den kärlek och det medlidande, barnet bör hysa för hvarje lefvande varelse, kan ej annat än förslöas, när det först får sätta lefvande maskar på krok och sedan återigen sarga lefvande fiskar. Det är ett föga ädelt nöje, detta djurplågeri till tidsfördrif, och kortsynta äro de föräldrar, som ej hos barnet väcka afsky för den råhet, som ligger däri.

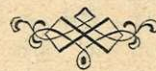
Till kärlek skall barnet uppfostras, till hjälpsamhet, som gärna själf försakar, blott det kan göra andra en tjänst, en glädje därmed. I nära sammanhang härmed står höfligheten mot hvarje man, vare sig hög eller låg. Barnet skall bedja om hvarje tjänst, skall tacka för hvarje handräckning, ej blott far och mor, utan äfven tjänaren.

För att barnet en gång skall blifva en duglig människa ute i lifvet, bör det redan tidigt afhållas från att gå sysslolöst. Det bör ej tillåtas att stå och hänga, utan tillhållas att leka eller arbeta. Har det tröttnat att leka, så låt det hjälpa till vid lättare husliga sysslor, både gossar och flickor. Äro de äldre, så låt dem själfva stoppa sina strumpor, sy i sina knappar; låt dem själfva plocka de bär, de önska förtära till målen. Allmänna föreskrifter kunna ju härför ej gifvas, men hufvudsaken är, att ingen tröghet, ingen sysslolöshet tillåtes.

När barnet hunnit skolåldern, öfvertar skolan en del af ansvaret, men mycket återstår för modern att göra. Står hon ej hjälpsam och understödjande på lärarens sida, så är dennes arbete fåfångt. Skola och hem böra gå hand i hand. Däraktiga föräldrar, som undergräfvat lärarens auktoritet och lyssna till barnets klagan öfver orättvisa! På lärarens sida bör modern stå. Äfven om hon skulle vara tvifvelaktig, bör ej barnet märka detta, utan må hon då i stället vända sig direkt till läraren.

För att så länge som möjligt behålla sina barn och deras förtroende bör modern söka bilda sig vidare, så att hon kan förstå deras arbete och visa intresse därför. Ställa barnen frågor på henne, som hon ej kan besvara, bör hon skaffa sig upplysning och där efter söka förklara saken för dem. Aldrig svara med en osanning, utan hellre erkänna sin okunnighet.

Det är ingen lätt sak att uppfostra barn, och moderskärleken, hur varm och trogen den än må vara, är ej nog; där måste ock finnas förstånd, som vet det rätta, och en fast vilja, som konsekvent utför detsamma, hur tungt och svårt det ofta än må kännas för det ömma, älskande modershjärtat.

Intet kan vara mera rörande än att se en mild och svag kvinna, som under vandringen på lifvets lyckliga stigar varit helt och hållet beroende af andra, hastigt resa sig i andlig kraft, bli sin makes tröst och stöd i olyckan och med aldrig svikande fasthet motstå pröfningsens bittraste storm.

W. Irving.

Vid sjukbädden.

Skiss för »Idun» af Alvar Sten.

Fri — det var allt bra underligt att veta sig vara fri!

I underkjöl och peignoir satt hon sysslolös framför brasan, hvars belysning föll varm och rödaktig öfver den hvitklädda gestalten och det mörka hufvudet med dess trotsiga lutning. Det kortklippta svarta håret, som var struket rakt upp från pannan, de smala, tätt slutna läpparna och den korta, breda hakan gäfvö något fast, strängt och litet egensinnigt åt hela hennes utseende.

Hennes blick hvilade tankfullt på venstra handens ringfinger, där den afslitna gyllene bojan kvarlemnad en jämn, vit rand.

Det skulle bli riktigt uppfriskande att känna sig fri och åter med fullt intresse få egna sig åt studier och arbete. De hade blifvit så förfärligt utslitande, de eviga tvisterna och misshälligheterna, som vanligtvis började med småsaker och utmynnade i principfrågor. Ty de passade nu en gång inte för hvarandra, hon och Axel. Han hade i hemmet alltid varit mammas bortskämde gullgosse med en hel massa yngre syskon att tyrannisera, och därför hade han blifvit despotisk och befallande. Och hon hade satt hårdt mot hårdt. Ty hon var ock en inrotadt själfständig natur och skulle föraktat sig själf, om hon kunnat förmås att pruta af på sina åsikter och frihetsfordringar. Hon hade velat uppfostra honom och han henne. Men hvarderas pedagogiska talang hade haft blott ett resultat, det nämligen, att de blifvit upplysta om, huru litet de passade för hvarandra.

Dörren till hennes rum öppnades, och en tjänstflicka räckte henne morgonens tidning.

Hon tog emot den och började med en förströdd min ögna igenom spalterna.

Så råkade hennes blick stanna vid en notis med rubriken: »Sorgligt olycksfall». Hon läste igenom den, och hennes ansikte med den mörka, starka färgtonen blef lika hvitt som peignoiren hon bar.

Barmhertige himmel, kunde det vara sannt!

»Att forstmästaren Axel Stenfelt vid en resa utåt landet råkade ut för missödet, att hans häst började skena, hvarvid han fick sitt högra ben krossadt emot en grindstolpe, och att hans tillstånd i följd af blodförlust och sårfeber vore ytterst betänkligt.»

Så stod det. Men kunde det vara sannt? Kunde det, kunde det vara sannt?

Hon sjönk på knä bredvid stolen och gömde ansiktet i sina händer. Ja, det måste ju vara sannt. Tänk om han redan vore död! Tänk om de skilts för evigt utan försoning!

Vid tanken på denna möjlighet betogs hon af en sådan namnlös fasa, att det kändes, som om hennes hjärta blifvit sammansnördt och hennes hjärna tom. Och nu först, när hon trodde att hon förlorat honom, nu först kände hon, hvad de varit för hvarandra. Nu först kände hon, huru hennes väsen knöts vid hans med tusen fina tråder, som inga misshälligheter i världen kunde slita af. Alla deras tvister — hvad hade de varit? Barnsligheter, idel barnsligheter emot den stora, starka kärlek, som hon inte kunde slita ut ur sitt bröst, utan att det bästa af hennes personlighet följde med.

Hon steg upp och började fullborda sin toalett, snabbt som alltid, men till utseendet så lugnt, som om intet ovanligt skulle inträffa. Inte en darrning på handen hade

man kunnat märka, då hon framför spegeln stod och fäste sin enkla stålbrosh.

Hon hade fattat sitt beslut.

Det hade stått i notisen, att han vårdades på kirurgiska sjukhuset. Hon måste dit — det var ju klart. Hon måste ännu få träffa honom, ty hon kunde inte fatta möjligheten af att han kunde vara död.

Hon satt vid fönstret i hans sjukrum och sydde. Gång på gång flög hennes blick bort till sängen, där han låg med slutna ögon och ena handen slappt hängande ned öfver sängkanten. Kindernas förr så starka färg hade lemnat rum för en gulvit blekhet, och kring munnen och ögonen hade det kommit ett underligt främmande uttryck, intensivt, skarpt, nästan steladt i hårdhet.

Stackars, stackars Axel! Det måste varit en olidlig smärta, som kvarlemnad sådana spår. Hon mindes så väl, huru förfärligt bitter han varit, när han första gången såg henne där. »Tror du inte jag känner er kvinnor,» hade han sagt. »Det är förstås ditt goda hjärta, som drifvit dig till att uppsöka mig. Det låter så heroiskt att kunna säga till sig själf, att man i nödens stund troget stått bi den, man en gång varit fast vid, fast man inga förpliktelser mer har emot honom. Det är så vackert att hysa deltagande. Men jag bryr mig inte om ditt deltagande. skall jag säga dig. Begriper du då inte, att du bara sårar mig med ditt medlidande och ditt ädelmod. Men jag säger dig nu en gång för alla, att jag betackar mig för alla nådesmular.»

Hon hade nog anat, att han skulle taga det häftigt, men inte hade hon ändå väntat sig denna lidelsefulla uppbrusning. Hade det varit som förut — medan han ännu var frisk — åh, huru hon då hade satt hårdt emot hårdt och blifvit bitter och skarp. Men nu var hon bara sorgsen, så oändligt sorgsen, ty hon anade, huru förfärligt han måste lida. Han, som varit den personifierade helsan och styrkan, han, som aldrig behöft anlita någon människas hjälp och aldrig kunnat fördraga att bli beklagad, han fick nu ligga där som ett litet hjälplöst barn. Och huru måste inte den tanke martera honom, att hon kommit till honom bara af ädelmod och själfuppoffring.

Nu förstod hon, hvarför de trott, att de inte passade för hvarandra. Det var bara det, att de liknade hvarandra för mycket. Ty huru förfärligt tydligt kunde hon ej känna, hvad han måste utstå af allt detta, han, den stolte, ömtålige Axel!

Och hon hade stått vid hans säng, rådvill, olycklig, utan att veta, hvad hon skulle svara för att lugna honom. Om sin kärlek vågade hon inte tala, ty han var allt för misstänksam för att sätta tro därtill. Hon måste vara försiktig, mycket försiktig, ty hon kände honom så väl. Och så hade hon blifvit tvungen att ta sin tillflykt till en nödlögn, hon, som älskade sanningen mer än allt annat. Hon hade lyckats intala honom, att hon inte hade en aflägsen tanke på att återställa deras gamla förhållande, utan att hon strax, då deras förlofning blifvit bruten, gått in som sjuksköterska. Visst hade han varit litet förvånad öfver detta egendomliga sammanträffande, men hennes ord brukade han inte betvifla. Och så visste han ju ock, att hon alltid haft lust för sjukvårdarekallet.

Så hade hon då fått en förevändning att stanna och småningom utföra sin försonings-

plan. Läkaren hade inte haft något emot hennes biträde; han såg ju, hurudan hon var vid sjukvård, och huru väl hon förstod sig på patientens alla önskingar och infall.

»Hör du, Ester, huru länge är det som jag redan varit instängd i detta pinorum?»

Han hade vaknat ur sin dvala och låg och betraktade henne med en lång, trött blick.

»Två veckor. Hur så?»

»Veckor bara... För resten kan det ju vara detsamma, om det är två veckor eller två år.»

Hur den skar henne i hjärtat, den där hopplösa tonen! Och hon kunde inte hjälpa honom. Med all sin kärlek kunde hon inte med en enda dag förkorta hans plågotid.

»Hvarför är du så dyster i dag?» frågade hon så gladt hon kunde. »Doktorn sade ju...»

»Ja, jag vet mycket väl, hvad doktorn sade, men det vet inte du. Ty han var så rädd, att det skulle ta dig allt för mycket, sade han; de inbilla sig nu alla här, att vi blifvit förlofvade på ny räkning. Men åt mig, som en stark man, vågade han säga sanningen rent ut.»

»Hvad sade han? Kan du då inte komma fram med hvad han sade?»

Ack, att hon inte kunde göra sin röst riktigt säker och stadig!

»Jo, han sade bara» — han reste sig på armbågen och fixerade henne med en skarp misstänksam blick, som om han velat se rakt igenom henne — »han sade bara, att mitt ben måste tas bort — hela benet — långt öfver knäet.»

Ester blef en nyans blekare än förut, men hennes röst lät helt lugn, då hon sade:

»Inte voro vi ju så alldeles oförberedda på det, Axel, fast man förstås alltid lefver i hoppet.»

»Vi?» upprepade han.

Så låg han några minuter tyst. Därpå sade han i en ton, där dof förtviflan låg gömd under resignationen:

»Jag får naturligtvis lof att ta afsked af mina skogar. Ty en forstman utan ben kan inte uträtta stort. Men alltid kan jag väl slippa in i en bank eller något sådant. Så jag borde väl vara glad, att jag inte miste armarna också, ty då hade jag ju inte ens haft den resursen.»

Det var som om han sagt farväl åt en del af sin egen personlighet. Ty huru hade han inte älskat sina skogar och det friska, kringströfvande lif hans yrke medförde! Och nu skulle han bli fångslad i ett kvaft, trängt ämbetsrum utan sol och ljus, han, som knappt kunnat lefva en dag utan frihet och natur.

Hon glömde med ens hela sin försikthetstaktik. Hon kastade sitt arbete ifrån sig, knäböjde vid sängen, tog hans ena hand mellan båda sina och tryckte den mot sina läppar.

»Axel!» hviskade hon.

»Hvad vill du? Hvarför skall du ställa till scener?»

Han försökte draga bort sin hand, men hon höll den kvar.

»Axel, hvarför kunde det inte träffat mig i stället för dig!»

»Se så, hvad är det där nu igen för öfverspändt känsloljusk?» mumlade han.

»Nej, Axel, det är inte något känsloljusk, det är det inte. Men jag hade velat visa, att så stolt jag än är, så hade jag inte stött tillbaka ditt deltagande. Ty jag hade ju varit tvungen att känna och förstå, likasom jag är viss på, att du känt och förstätt, att det inte varit medlidande och ädelmod, som drifvit dig tillbaka till mig, utan att det varit kärlek, endast och allenast kärlek, som

lidande och sorg först gjort fullt medveten. Det hade jag vetat, Axel, och din kärlek hade jag inte stött tillbaka.»

»Hvad menar du?» Han andades kort och afbrutet och vred och vände med nervös oro en flick af täcket mellan sina fingrar.

»Jag menar, att jag tigger som en nåd af dig, att du inte skall stöta mig tillbaka. Ty jag] svär dig, att jag aldrig, aldrig, aldrig kunde bli lycklig, om jag vore skild från dig.»

Åter låg han tyst en stund och två stora tårar runno ned för hans kinder. Och han blygdes ej däröfver.

»Har du tänkt på hvad du begär? Ett lif sådant som det du skulle gå till mötes skulle inte erbjuda dig mycket glädje, stackars min Ester.» sade han vekt.

Hon såg på honom med ett par ögon, där hvarje blick var en smekning och sade med en röst, där hvarje tonfall var undertryckt jubel.

»Glädje! Vet du ännu intet, Axel, om den lidandets glädje, som jag börjat ana? Har du aldrig erfarit det, som nu först under din sjukdom gått upp i min själ? Huru lifvet äfven i de mest ofullkomliga och brutna former kan vara oändligt skönt och rikt, om man blott låter glansen från ljusets urkälla stråla igenom det och lysa upp det fjärran målet, där allt, det brutna blir helt och det ofullkomliga fullkomligt. Vet du inte, att vår kärlek just är en stråle från denna eviga sol, och att just den skall göra allt framtidens mörker till ljus och bära oss öfver alla sorger och motgångar? Vet du inte det, Axel?»

Han svarade icke. Men han fäste på henne en blick, full af intensiv, sammansmältande sympati. Och hon kände, att hon vunnit seger.

Hon reste sig sakta från sin knäböjande ställning och gick fram till fönstret.

Och där diktade hennes själ för kvällens första, bleka stjärnor en ordlös hymn af kärlek och pris och glädje.

Glädje! Om den nu kunde kallas glädje, denna känsla, som vaknat inom henne. Detta ofattliga något, som var alltför djupt och fint och skärt för att kunna klädas i ord, detta, som likt sommarnattens ljusskygga älfvor ville draga sig undan till hennes själs innersta djup och där stämma upp sina jublande lofsånger.

Kvinnorna och fiolen.

Hvem känner ej till den dumma fördomen, att fiolspel skulle vara opassande för det täcka könet? Mången ung fiolspelerska, som söker egga sin skolkamrat att lära sig spela fiol, får det korta svaret: »Det passar bara för pojkar.» Utan att höra till dem, som förguda kvinnoemancipationen och vilja undandraga sig äkta kvinnlighet och blygsamhet, torde väl mången vara af den tanken, att den som kläder sig påfallande och kokett mera ädrager sig det manliga könets blickar än en enkelt klädd fiolspelerska i ett sällskap. I skolan befordras flickans kraft och smidighet genom gymnastiköfningar; skridskoåkning och ridt göra äfven sitt till, och förståndiga läkare ha upprepade gånger förklarar, att fiolspelning bidrager till ryggradens stärkande och är ett godt medel mot böjd kroppsställning. Att en fiolspelande dam, som håller fiolen och högra armen korrekt, företer en behagfullare bild än en framför pianot sittande pianospelerska är en iakttagelse, som säkerligen gjorts af flertalet.

En ung flicka, som vid 16 eller 17 år börjar taga lektioner i fiolspelning, kan med begäfnig, flit och intresse för saken på 1½, å 2 år redan vara i stånd att medverka i kvartett- och triospel och kan så lära känna de klassiska mästerwerken.

Såsom pianospelerska skulle hon sannolikt i bästa fall endast i å *quatre mains* gjort bekantskap med dessa. Lika väl som herrar och damer vid en sångförening sjunga tillsammans i blandad kör, borde ingenting hindra, att de vid större eller mindre föreningar delta i kammar- och orkestermusik. Skolans alljämt växande anspråk på gossarne försvåra i hög grad den stackars musikhärens modosamma arbete. Börjar ej en gosse senast vid 9 års ålder taga lektioner på fiol, är det ej möjligt att af honom göra en brukbar diletant, som något så när tillfredsställer de klassiska mästarnes tekniska och musikaliska anspråk. Åtminstone fordras i så fall en framstående talang och en mycket stor lust för konsten. Helt annat är det med flickorna. I flickskolorna eger sällan någon undervisning rum på eftermiddagarna, på det högsta gäller det då handarbete eller gymnastik, hvilka båda verka underlättande på fiolspelningen och ej äro själsligt trötande. Fingrarna, som flinkt och färdigt sköta ett broderi eller en sömnad, passa mycket bättre för greppet på fiolsträngarne än en sent börjande andra- eller tredjeklassists.

Kvinnan som fiolspelerska har först i våra dagar blifvit rätt uppskattad, och den som med oförfalskad omdöme hört vår samtids konstnärinnor, skall säkert medgifva, att han därvid haft lika stor konstnjutning, som om en frackklädd virtuosa med fiolen i hand uppträdde på musikstraden. Den, som hört lady Hallé-Neruda, kan ej längre hysa fördom mot fiolspelande damer. Nämna vi ytterligare Teresina Tua och Arma Senkrah, ha vi fullgiltiga bevis på hvad fruntimmer kunna åstadkomma i tekniskt hänseende. Men hvad som framförallt är vår tids förtjänst är att den i Joachim, Rappoldis och andra tyska mästares duktiga skolor utbildad äkta klassiska solida fiolspelerskor. Berlin, Leipzig, Dresden och andra stora musikstäder uppvisa i sina musikskolor ett stort antal fiolspelerskor, men ännu alljämt är det stor brist på duktiga kvinnliga fioldiletanter.

Redan den gamla tiden visste att värdera kvinnans talang som fiolspelerska, och mästaren Mozart komponerade på två dagar den förtjusande B-dur-serenaden för fiolspelerskan Regina Strinaschi, som erhölet sin utbildning i ett konservatorium i Venedig; dessutom ackompagnerade han själf henne som pianist på hennes konsert. Hans omdöme öfver hennes spel lyder: »Hon spelar ej en not utan känsla; till och med vid symfonierna spelade hon allt med expression, och ingen människa kan mera rörande och känslofullt än hon spela sitt adagio. Hela hennes hjärta och själ är med i melodin, som hon föredrager och hennes ton är lika vacker som kraftfull. Öfver hufvud finner jag, att ett fruntimmer med talang spelar med mera uttryck än en man.»

En damernas riddare.

Hvad som egentligen förstås med en damernas riddare, torde Iduns ärade och älskvärda läsarinna, själfva bäst veta, antingen de med denna äretitel hedra t. ex. en ung generalstabsofficer, lika påpasslig, när det gäller att intressera damerna för försvarsfrågan, som att taga omhand ledningen af en kotiljong, eller en bedårande operatörs »med fladdrande lockar och charmant ben». Eller sätta de kanske den nämnda titeln under den adla bilden af konung Oscar I, under tecknande regeringsstadfästelsen af riksdagsbeslutet om svenska kvinnans lika arfs- och giftorätt med svenske mannen, eller under den noble, framtidssiande Thorild, i Gustava Kowsky's unga ögons glans skrivande sin odödliga apologi öfver »kvinnokönets naturliga höghet».

Hvad vet jag?

Men för mig — det vet jag — framstår bilden af en damernas riddare, »sans peur et sans reproche», städs i gestalten af en liten tjock, rödlett gubbe med näsa efter norrköpingska skönhetsidealet, små stubbiga polisonger och — jag tror, förläte mig! — peruk. Lagg härtill lifliga, beskäftiga rörelser och en ständigt talande tunga, ett äkta vestgöta-utmåle, så har man framför sig bilden af härads höfdingen Carl

Hasselrot d. ä., sådan han rörde sig, lefde och hade sin varelse i riksdagens Första kammare under dess första 9-årsperiod, seg i debatten som få, outtröttlig när det gällde humanitära frågor.

Då den gamle juristen och riksdagsmannen helt nyligen — d. 11 sisl. november — gick ur tiden, innehöllo de allmänna bladen längre eller kortare redogörelser för hans gäneliga livsverksamhet och för de reformer, till hvilka han väsentligt bidragit.

Det fanns dock en reform och Carl Hasselrots medverkan till dess lyckliga lösning, som icke omtalades — just *den* reform, som här ofvan nämndes: svenska kvinnans lika arfs- och giftorätt med svenske mannen.

Frågan om denna reform hade framkommit flere gånger vid våra riksdagar, särskildt vid dem åren 1834—35, då ett af lagutskottet därom framlagd förslag godkändes af borgare- och bondestånden, men af ridderskapet och adeln afslogs samt inom presterståndet föll på en rösts öfvervikt.

Bland dem, hvilka inom det sistnämnda ståndet ifrigast arbetat för reformen i fråga, var kyrkoherden i Sörestad, professorn och teol. doktorn Mathias Hasselrot, en af svenska kyrkans och svenska riksdagens på den tiden mest framstående medlemmar. I vår litteratur har Mathias Hasselrot därjämte lemnat ett märkvärdigt spår: det är nämligen han, som lemnat — ett vittnesbörd om frihetssvärmeriet inom studentkretsarne på 1790-talet — den första, ännu allt fortfarande sjungna svenska öfversättningen af Marseljäsen: »Upp, fosterlandets äkta söner, se, ärans dag re'n inne är!»

Mathias Hasselrots son Carl, då en nybakad ung jurist, tjänstgjorde vid den nämnda riksdagen såsom kanslist i preteståndet, och till honom lemnade fadern, som förutsåg sin annalkande bortgång ur det politiska lifvet, i arf särskildt frågan om kvinnans lika arfsrätt.

Riksdagen därpå, 1840, var Carl Hasselrot notarie i lagutskottet, och han utarbetade då en motion i ämnet, hvilken frambars af Efraim Larsson i bondeståndet, godkändes af nämnda utskott samt af de tre öfrige stånden, men förkastades af adeln, och i följd af denna det första ståndets »nej» vägrade konung Carl Johan ock sin sanktion.

Men då åter en riksdagsmorgon grytt, hade den gamle kungen gått bort, och med honom mycket af den gamla tiden. På tronen satt nu Oscar I, och en ny tid ljusnade. Carl Hasselrot, som nu avancerat till sekreterare i lagutskottet, utarbetade ånyo sin motion och lät den — äfven denna gång genom en odalman, Johannes Andersson från Skaraborgs län — väckas vid 1844 års riksdag.

»Bildningens historia — lät Hasselrot sitt parlamentariska eko säga — utvisar, att erkännandet af kvinnans rättigheter gått i bredd med upplysning och mildare seder. Ju räre en nation varit, dess mindre har kvinnans värde varit insedt, dess närmare har hon stått trälarne och tjänstehjonon. Hos våra förfäder, eljes utmärkte framför andra nationer för den aktning kvinnan hos dem åtnjutit, egde hon under det gamla hedenhüs rättighet hvarken till arf eller giftorätt. Hennes rättighet till arf inträdde vid gryningen af den dag, som med kristendomen uppgick öfver Norden och där bådade mildare seder och tänkesätt.

»Det var Birger Jarl, som gaf kvinnan half arfsrätt emot mannen och genom detta steg gjorde sig odödlig. Denna förändring var då större, än om kvinnan nu i nittonde seklet ändtligen skulle få intaga det rum i skapelsens ordning, som är henne anvisadt.

»Andra upplysta nationer hafva redan afskuddat sig denna barbariets kvarleva och ställt kvinnan vid mannens sida. Jag vet icke, hvarför vi härutinnan skola stå tillbaka, då vi fordom i detta afseende blifvit återopade såsom föresyn. Jag vädjar till nationens ära och rättskänsla, då jag yrkar, att kvinna och man måtte tillerkännas lika arfs- och giftorätt.

»Skälen härför, af Lagkomitén längesedan utvecklade, ligga för öppen dag. Den lag, som tillerkänner kvinnan endast half arfs- och giftorätt emot mannen, leder sitt ursprung dels, såsom nämnt är, från de råa barbariska tider, då kvinnan, förtryckt och missaktad, knappt ansågs ega människovärde eller människorättigheter, dels ock från den i därpå följande tider rådande princip, att jorden ansågs böra bibehållas inom vissa släkter och af de familjemedlemmar, som buro släktnamnet, hvaraf följde, att sönerna voro själfskrifna arvingar till jorden — en grundsats, som under feodaltiden, då det aristokratiska elementet frodades, vann ytterligare utbildning, hvarom våra fideikommissar bära talande bedröfliga vittnesbörd.

»Hvad barbariet beträffar, så tyckes tiden vara inne, att spåren efter det samma utplånas, och att kvinnan tillerkännes sin lika obestridda som naturliga rätt till jämlikhet med mannen i giftorätt, och att barn af samma föräldrar anses berättigade till lika omvårdnad och ömhet, lika rätt till familjens gemensamma egendom.

»Förhållandet emellan man och hustru, bröder och systrar blir härigenom jämnare och innerligare, i samma mån det blir rättare, och fröen till osämja försvinna med orättvisan.

»Äktenskapet är — säger Lagkomitén — ett bolag, där bägge makarne förena sina krafter och sin omsorg för ett gemensamt mål. De dela med hvarandra ljuf och led, och då bördorna bäras gemensamt, synes en fördelning af inbördes rättigheter, hvilande på en annan grund icke stå att förena med äktenskapets väsen och de vilkor, som däri innefattas. Det är mannens åliggande att anskaffa medel till makarnes och barnens underhåll, kvinnans icke mindre maktpåliggande plikt att med klokhet och sparsamhet dem använda. Om därtill tages i betraktande, att barnens skötsel och omvårdnad under deras framtid beror på de första intryck, de af modren insupit, att hon icke allenast har att besörja den inre hushållningen, utan i vårt stånd ofta måste deltaga i den yttre och med sitt arbete bidraga att förvärfa det nödvändiga, så inser hvar och en, som ej är intagen af fördomar eller egna fördelar, att det icke allenast är rättsvidrigt, utan äfven obilligt, att kvinnan bär lika börd med mannen och endast erhåller hälften i mödans lön.

»Att barn af samma föräldrar ej anses berättigade till samma hjälp, samma arfstakt, är lika orättvist. Hos de så kallade bättre klasserna erhålla sönerna en mångdubbelt kostsamare uppfostran än döttrarna. De ligga oftast borta vid skolor och akademier och ut-suga mårgen ur huset, under det döttrarna förblifva vid hemmet och med sitt idoga arbete förtjäna sitt underhåll och bidraga till husets bestånd. När föräldrarna sedan gå bort, komma sönerna hem, för att af den ofta nog lilla återstoden taga sina två delar, då den stackars system erhåller den tredje. Inom vårt stånd är förhållandet icke fullt så orimligt; men kvinnan känner hos oss lika mycket dagens tunga som mannen, dottern arbetar för husets bästa lika flitigt som sonen, och någon rimlig grund till företrädesrätt dem emellan

finnes icke. Jag har såsom skäl för mannens större anspråk hört anföras, att han, då det gäller, måste med fara för sitt lif, deltaga i fäderneslandets yttre försvar; och jag besvarar denna invändning med den fråga, huru ofta får icke kvinnan äfventyra sitt lif på plågor-nas sträckbänk, för tillvaron af just dessa fäderneslandets försvarare. Om man därtill besinnar, huru oändligt större lätthet mannen eger att slå sig ut, huru många flere och fördelaktigare utvägar han eger att genom egna bemödanden vinna bergning, än den beroende kvinnan, som snart sagdt har intet medel till förvärf; att mannen efter fritt val utsöker sig en maka med förmögenhet, då kvinnan har föga hopp att ens blifva sökt, om hon af en sådan är i saknad. Om man behjartar detta och fattiga kvinnors öde i allmänhet, inser man tillfylles orättvisan i den olika arfslagen.

»Jag nämnde, att denna olikhet äfven hade sin grund från feodaltiden och i då rådande principer att hopa förmögenheter på få händer samt bibehålla fastigheterna inom vissa släkter.

»Feodaltiden är dess bättre förbi, och en princip som, alstrad af människofångenskapen och högmödet, hade till syfte att skapa herrar och vasaller, slösare och tiggare, hoppas jag icke skall finna särdeles många förespråkare, åtminstone icke inom detta stånd. Dessutom har det i nyare tider blifvit en nödvändig följd af det industriella lifvets fortgående utveckling, att jordegendomarne antaga en större rörlighet samt att lagstiftningen mäst, mera än förr, tillåta deras öfvergång ur en hand i en annan, från en släkt till en annan; men om ock denna utveckling naturligen leder därhän att till en viss grad mobilisera jordegendomen, och om äfven förevarande fråga om lika arfsrätt kan sägas stå i en viss öfverensstämmelse med denna syftning, så ligger likväl en tillräcklig motvikt häremot i själfva jordegendomens natur.»

Därefter följde mera rent juridiska skäl, för att den lika arfs- och giftorätten vore värdig för samhället och det framhölls, huru denna rätt i det gamla Varendslandet i Småland i 600 år varit gällande till allmän båtad och trefnad (i förbigående sagdt må erinras om den tillfälligheten, att Carl Hasselrot många år därefter just i Varend skulle få sin domare-verksamhet förlagd samt där sluta sina dagar), och — slöt motionen — då kvinnan både som människa och kvinna och kristen tillerkännes samma rättigheter som mannen, lär hon icke utan orättvisa kunna beröfvas de i fråga varande, och hvad som efter naturliga, moraliska och religiösa grunder är rätt och billigt, bör icke vika för skuggbilder och fördomar.

Lagutskottet förordade det i motionen väckta förslaget om lika arfs- och giftorätt för svensk man och kvinna. Och äfven denna gång antogs förslaget af de ofrälse stånden och förkastades af adeln — detta efter en den häftigaste fejd, ej blott inom riksdagen och tidningspressen, utan t. o. m. inom regeringen själf, där ej mindre än fyra statsråd ansågos vara reformens motståndare. Spänningen i landet var stegrad till det yttersta, och man trodde knappast, att konungen skulle ha mod att trotsa ridderskapets och adelns protest samt sanktionera lagförslaget om lika arfsrätten. Han hade likväl detta mod, och med Oscar I:s bekräftande konungsliga namn och sigill blef den 19:de maj 1845 hvad som äsyftades i den ur Carl Hasselrots penna flutna motionen gällande svensk lag.

Birger Schöldström.

Drottning Lovisa af Sverige och Norge.

Ett tjugouårsminne.

(Slut från föreg. n:r.)

Från första stund den unga prinsessan Lovisa af Nederländerna hösten 1848 mötte sin blifvande brudgum, som då besökte hennes fädernestad Haag, greps hon af den djupa, innerliga kärlek till honom, som aldrig skulle komma att mattas, snarare tillväxa i innerlighet och styrka.

Förlofningen egde rum redan detta år, ehuru den först den 11 februari 1849 kungjordes i svenskt-norskt statsråd.

Det var af stor och frivillig kärlek och med sann inre glädje — en lycka, hvilken säkert ej är hvarje furstinna beskärd — som den unga prinsessan räckte sin konungsliga brudgum sin hand och lemnade hem och vänner för att i ett nytt fosterland och vid hans sida börja ett nytt lif.

Den 15 juni 1850 landsteg den blifvande drottning Lovisa för första gången i Sverige; den 19 i samma månad höll hon från Haga slott sitt intåg i Sveriges hufvudstad, och samma dag firades hennes förmälning i slottskyrkan.

Några få år af oblandad lycka och glädje följde nu. Det unga kronprinsparet vistades under dessa första år mycket på Drottningholm, till dess de 1857 flyttade till Ulriksdal, detta slott, som sedan blef deras älsklingsställe, och hvilket Carl XV smyckade med rika och sällsynta konstskatter.

Den 31 oktober 1851 skänkte kronprinsessan Lovisa sin gemål en dotter, den af föräldrarne så varmt älskade prinsessan Lovisa Josefina Eugenia, och den 14 december 1852 föddes dem en son, som dagen före julafton döptes i slottskapellet och erhöi namnen Carl Oscar Vilhelm Fredrik, hertig af Södermanland.

Den unga moderns glädje och stolthet voro stora att hafva skänkt sin make en son och tronarvinge samt sitt nya land, det hon redan så högt älskade, en blifvande konung. Och både far och mor voro lika lyckliga öfver sin »praktige pojke». Denna deras glädje förbyttes snart i djupaste sorg, då den lille prinsen efter en kort sjukdom afled den 13 mars 1854. Smärtan öfver denna förlust var så mycket större, som de kungliga makarna ej hade utsikt att erhålla någon mera lifsarvinge. Det djupa vemod, som detta lade öfver både kung Carls och drottning Lovisas sinne, öfver hela deras återstående lefnad, vek aldrig bort, ehuru blott deras närmaste vänner fullt kunde se och förstå detsamma.

Drottningens kärlek koncentrerades nu i likhet med kung Carls på den enda dottern.

Med största uppmärksamhet följde och ledde hon dennas uppfostran och undervisning. Hon egnade sin dotter alla de stunder, som voro lediga från de mångfaldiga bestyren. Hon deltog ofta med lif och lust i »sessans» lekar, barnbaler, o. s. v., och när den unga prinsessan någon gång insjuknade, lemnade drottning Lovisa allt åsido för att stänga sig inne i sjukrummet hos sitt barn och själf vårda och sköta detsamma. Timme efter timme tillbragte hon då vid sin dotters bädd, tyst och stilla, utan att gifva luft åt eller för någon visa kampen och ångesten i sitt inre, om hvilka dock de henne närmast stående voro fullt medvetna.

Men när prinsessan blef bättre, framlyste också drottningens glädje så mycket starkare,

och med skämt och lek, med hela moders-hjärtats ömhet sökte hon då upplifva den tillfrisknande. Ett rörande drag af det innerliga förhållandet mellan mor och dotter är, att de dagligen växlade små biljetter, i hvilka de gäfvu uttryck åt de tankar, som de ej kunde muntligen meddela hvarandra.

Om prinsessan Lovisas giftermål med kronprinsen af Danmark i och för sig var en anledning till rik glädje för hennes föräldrar, så är det dock helt naturligt, att de, och särskildt hennes moder, djupt skulle känna skilsmässans smärta och tomhet, så mycket mera som denna agde rum vid en tidpunkt, då med anledning af konungens sjukdom sorg och bekymmer på fullt allvar började råda i Sveriges konungaborg, som hittills varit ett hem för verklig och varm familjetrefnad.

Ty detta var i själfva verket förhållandet. Det familjelif, som herskade i konung Carl XV:s hem — vi välja med afsikt detta ord — var byggt på obegränsadt förtroende, aktning och uppriktig tillgifvenhet å ena sidan samt den innerligaste kärlek å den andra.

Som maka och som moder är drottning Lovisa i lika hög grad en föresyn. Såsom vi redan nämnt, växte hennes kärlek till den kungliga gemålen år efter år i styrka och djup, detta oaktadt hon ingalunda var blind för de fel, som vidlådde honom, och hvilka naturligtvis förorsakade henne en smärta så djup, som endast en älskande kvinna kan känna den.

Men aldrig blefvo bitterhet eller kyla en följd här af, ty långt mera än man i allmänhet antager förmådde drottning Lovisa blicka till djupet af sin gemåls hjärta.

Carl XV å sin sida hade, som sagdt, för henne oinskränkt förtroende; han dolde ej sina fel och svagheter för henne; hon var hans säkra stöd, hans bästa vän, åt hvars trofasta hjärta han kunde anförtro sorg och bekymmer, ängslan och oro, glädje och förhoppningar. Han hyste för henne en innerlig och varm tillgifvenhet och erkände villigt och tacksamt såväl hvad hon var såsom kvinna i och för sig, som hvad hon var för honom enskildt.

Hennes död var för honom rent af ett krossande slag. Han hade aldrig tänkt sig möjligheten af att öfverleva henne, och då han nedlade så mycken omsorg och kärlek på prydan det af sitt Ulriksdal, var det i tanke, att deras gemensamma älsklingshem, där de båda känt sig gladast och lyckligast, skulle bli hennes enkasäte.

Kung Carl drabbades så mycket hårdare af sorgen, som den träffade honom vid en tid, då han bruten af egna svåra lidanden kanske mera än någonsin var i behof af hennes kärlek och stödjande arm. Ty det var under hans sjukdom våren 1871, som döden, för en kort tid vikande undan från hans plågabädd, i stället borttryckte hans trofasta vårdarinna.

Förat förkyld efter en kall och svår vinterresa öfver Bälterna på hemvägen från sin moders dödsbädd i Haag, öfveranstängd och utmattad af ångest att äfven mista sin gemål, insjuknade drottning Lovisa i medlet af mars svårt i lunginflammation och nedlades på den bädd, hvarifrån hon aldrig mera skulle resa sig.

Hade hennes medfödda blyghet förut hindrat hennes kungliga väsen att komma till sin rätt, så var nu all försagdhet liksom bortblåst. Ansikte mot ansikte med döden försvann allt det, som så att säga hindrat hennes väsen att lysa fram i hela dess inneboende skönhet.

Hög, klar, med ej endast kunglig, utan sant kvinnlig värdighet låg hon på sin dödsbädd. Ett ord af tack och helsning hade hon till en hvar, till anförvandter, vänner, tjänare: »till

det svenska och norska folket, som jag älskat så högt». Och döende bekände hon frimodigt: »Nu skall jag säga min tro, den har varit på Gud och min Frälsare, och det är denna tro, som har hjälpt mig i nöd och bekymmer.»

Hennes sista ord voro riktade till den, hon älskat högst på jorden, till kung Carl, som blek och förkrossad, djupt sörjande satt vid hennes sida:

»Je suis entre le ciel et la terre — tout est fini — encore un baiser!» —

»Roi — roi!» voro de sista ord hennes läppar framstammade.

Den 30 mars 1871 var drottning Lovisas dödsdag.

I hennes nya liksom i hennes gamla hemland flöto många tårar öfver hennes bortgång, och varma välsignelser följde hennes minne.

På dödens läger tackade hon Gud för all lycka hon funnit i Sveriges land, och en välsignelse öfver Sveriges folk var ett af de sista uttrycken af hennes bristande hjärtas känsla.

Och ehuru tjugå år förflutit, sedan hennes läppar för alltid tystnat, är hon bland sitt folk ingalunda förgäten; med tacksam vördnad och kärlek skall detta alltid bland sina mest rena och ädla minnen räkna det af konung Carl XV:s gemål, den »milda» drottning Lovisa.

Cecilia Holmberg
f. Bååth.

Uppmanen edra väninnor, som ännu ej prenumererat på Idun, att skyndsamt förnya prenumerationen! De gå eljes miste om de första numren.

Smånotiser från kvinnovärlden.

En af Stockholms äldsta invånare, borgmästarinnan Settergren, ingick nyårsdagen i sitt 91:a år.

Hennes man, som för flere år sedan aflidit, var borgmästare i Falköping. Den gamla, som i det allra närmaste eger obrutna själs- och kroppskrafter, omgafs på sin födelsedag af tvänne barn, f. d. kaptenen vid Vestgöta regemente Krister Settergren och advokatfiskalen i Svea hofrätt Evald Settergren, samt barnbarn och barnbarnsbarn.

Fru S. är syster till de för flere år sedan aflidne, ansedde lagkarlarne Johan Gabriel och Gustaf Birger Richert samt faster till f. d. statsrådet Richert.

Teater och musik.

Kungl. operan har enligt gamla traditioner under julhelgen återupptagit »Värmländingarne», som fortfarande tyckes locka en talrik publik. Stycket har nu åter gifvits ett tiotal gånger för i det närmaste fulla hus. Angående utförandet är, om man undantager de spelandes försök att tala »det varmlandske tongemål», på det hela taget intet annat än godt att säga. Fru Heints har här i Annas roll fått en uppgift, som lämpar sig betydligt bättre för henne än de närmast föregående som hon åtagit sig. I Pers roll uppträder som gäst hr Dahlgren.

För öfrigt fortfar k. operans nyaste program att samla en tacksam och fulltalig publik. »På Sicilien» torde också få räknas till de bästa 1-aktoperor, som finnas på k. operans repertoar. Den synnerligen vackra musiken med sina anslående solonummer, sina lifliga och målande körer vinner för hvarje gång man hör den. Utförandet är också på alla hånder mycket godt. Hr Hennbergs musik till balettdivertissementet »Undina» är likaledes anslående och utgör ett nytt vittnes-

börd om hr H:s förmåga äfven som tonsättare. Sist på detta »plockprogram» står den gamla välkända »Nürnbergdockan», i hvilken Berthas roll i alla hänseenden ganska tillfredsställande utföres af en ung debutant fröken Parsberg, danska till börd. Öfriga partier skötas äfven förtjänstfullt.

I fredags f. v. gafs »Aida» med fröken Almati, som nu återkommit, i Amneris' parti. Fröken A:s röst torde hafva vunnit åtskilligt i jämförelse och fyllighet sedan hennes förra uppträdande härstädes, och hennes utförande af nyssnämnda parti förtjänar erkännande, särskildt sista akten. Fru Östberg samt hr Ödmann och Lundqvist voro som vanligt förträffliga i sina resp. roller som Aida, Radames och Amonasro.

Den senaste operareprisen är Lortzings populära opera »Tsar och timmerman», hvilken skulle gifvas första gången som i onsdags och då till förmån för f. d. Mindre teaterns (n. v. Dramatiska teaterns) pensionsfond. Rollbesättningen i operan, som äfven gifves å dagens abonnementsföreställning, är följande: Peter Michailow (Peter I): hr Johanson; Peter Ivanow: hr Strandberg; borgmästaren Bett: hr Strömberg; Marie: fru Edling; amiral Lefoit: hr Edberg; lord Lyndham: hr Selligren; markis Chateaufort: hr Lundmark; fru Browe: fru Strandberg.

K. Dramatiska teatern har på grund af den ovanliga framgång skådespelet »Åra» rönt — det har nu gifvits inemot trettio gånger för fulla och goda hus — gifvit det alla dagar i denna vecka, undant. på tisdagen, då »Kapten Puff», »I telefon» och »Duvals skilsmässa» uppfördes. Teatern är eljes redan färdig med tvänne nya program, nämligen Victor Hugos »Ruy Blas» och en repris af komedin »Falska juveler».

Svenska teatern har som nyårsprogram gifvit lustspelet »Lätta kavalleriet» af Alexandre Bisson samt »Bacillen», nyårsskämt i en akt af G. B. Hvad det första stycket beträffar, hålla vi före, att en teater, som vill vara mån om sitt anseende, gör bäst i att ej upptaga dylika mer än »lätta» produkter af dramatiskt författareskap. »Bacillen» är egentligen en serie mer och mindre lustiga bilder med anspelningar på lokala förhållanden, händelser och personer för dagen — allt utan något som helst inre sammanhang. Särskildt excellerar fru Anna Lundberg i sin imitation af en här känd varietédiva.

Vasateatern har under inöfning Offenbachs aldrig förr i Sverige gifven operett »La jolie parfumeuse», i svensk öfversättning kallad »Lilla rosenknoppen». Operetten gifves första gången nägon dag i nästa vecka.

Filharmoniska symfoniorkestern utför å sin nästa konsert bland annat: Peer Gynt-suiten af Edv. Grieg, hvilket stycke ej förut varit uppfördt härstädes, samt Mozarts ess-dur-symfoni.

Fru Dorsch, hvars frånvaro från scenen under denna speltermin beklagats af härvarande teaterväner, lär till senare delen af innevarande månad förbereda en soaré på k. operan, hvarvid hon skall hafva att påräkna biträde af flere bland våra förnämsta lyriska och dramatiska konstnärer, och då hon själf kommer att uppträda i några scener.

Fågel Fenix.

Berättelse för Idun
af

Mathilda Lönnberg.

Belönad med hedersamt omnämmande vid
Iduns stora pristäffing.

(Forts.)

Gunnar följde henne hem. Han drack kaffe ur hennes äkta japanska koppar, han beundrade liljans fågring och pudelhundens förstånd, han lekte med kattungen och smakade på hennes ananas-sylt. När han slutligen steg upp, var det ganska nära middagen, och han påskyndade sina steg, för att ej komma för sent hem. Gatorna voro ännu mera folktomma, än när han gick ut. Hela staden åt middag, men hos konsul Granbergs åt man senare middag än i de flesta andra hus. Gunnar skyndade genom porten till sin fars

